

De Anatomie van het PI

Resultaat van vijf jaar onderzoek naar Particuliere Initiatieven op het terrein van ontwikkelingssamenwerking

Presentatie Sara Kinsbergen op 20 januari 2010 bij Partin.

De anatomie van het PI

Sara Kinsbergen onderzoekt het particuliere initiatief. **Ons dus.**

In mei 2012 hoopt zij met haar onderzoek te promoveren aan de Radboud Universiteit te Nijmegen.

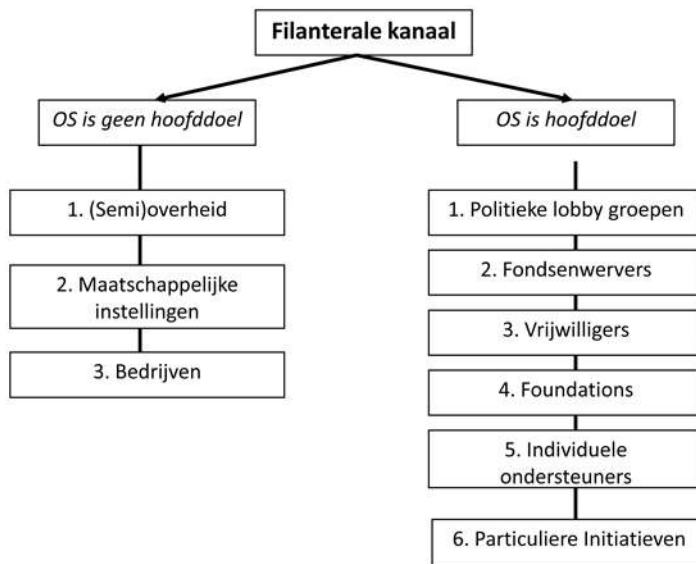
Maar niet alleen dat. Zij wil met haar onderzoek bijdragen aan het werk van het PI.

Sara Kinsbergen: "Ik heb niet de waarheid in pacht, maar ben er wel van overtuigd dat ik in de afgelopen 4 à 5 jaar een hoop kennis heb opgedaan waar we wat van kunnen leren. Overigens is het moeilijk om te spreken over HET PI, want ongeveer het belangrijkste kenmerk van het PI is de diversiteit".

Op 20 januari 2010 presenteerde Sara Kinsbergen voor het bestuur van Partin haar rapport 'De anatomie van het PI, dat tot stand is gekomen in samenwerking met Lau Schulpen. Het rapport is het resultaat van 5 jaar onderzoek naar PI's. Het gaat om zo'n 35 onderzoeken, eigen en van anderen. In totaal hebben zo'n 2500 PI's meegedaan aan die onderzoeken, maar daar zit overlap in. In het onderzoek zijn de uitslagen verwerkt van de CIDIN enquête die in 2009 is gehouden onder 893 PI's. Dat is het grootste aantal PI's dat ooit in een onderzoek is bevraagd.

Sara Kinsbergen: "Laat ik beginnen met het positioneren van het PI in het brede verband van ontwikkelingssamenwerking, dat in Nederland is onderverdeeld in 3 organisatiecategorïën: het **bilaterale** kanaal (hulp van overheid tot overheid), het **multilaterale** kanaal (VN organisaties, wereldbank etc.) en het **civilaterale** kanaal waar de grote NGO's in zitten (Oxfam Novib e.d.). In België kennen ze een 4^e pijler, dat vaak gelijk gesteld werd met het PI. Strikt genomen is dat niet zo. Het verwijst naar de alle actoren (bedrijven, scholen, ziekenhuizen e.d.) die ook iets met OS willen. Daar hebben we een nieuwe term voor bedacht: het **filanterale** kanaal".

Het rijtje op onderstaande sheet is niet eindig en kan worden uitgebreid. Het PI is het filanterale kanaal geplaatst.

Sara: "Als je onderzoek doet naar het kleinschalig PI, is het wel zaak dat je eerst eens vaststelt wat je daar onder verstaat. We zijn met de volgende definitie gekomen:

PI: Een groep mensen die op structurele wijze (niet eenmalig) ondersteuning biedt aan ontwikkelingslanden. Ontwikkelingssamenwerking is een hoofddoel. Ze ontvangen geen directe financiële steun van de overheid (en onderscheiden zich daarmee van de organisaties in het 3^e (civilaterale) kanaal, zoals Cordaid, Oxfam Novib etc).

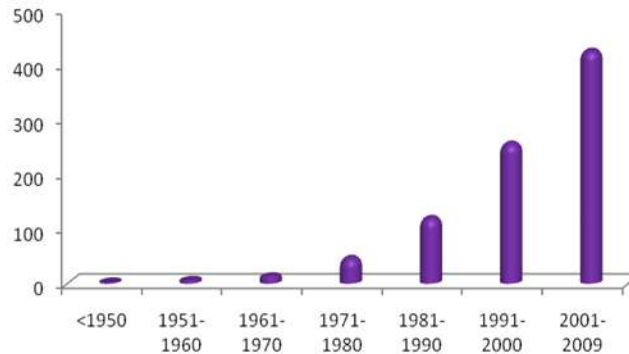
Een ander kenmerk van het PI is vrijwilligheid. Maar wanneer spreken we daarvan? We zijn uitgekomen bij deze afbakening: het aantal betaalde medewerkers is kleiner of gelijk aan 20%.

Maar wat is kleinschalig? We hebben het zo gedefinieerd: het aantal medewerkers is kleiner of gelijk aan 20 **of** het jaarlijks budget kleiner of gelijk aan 1 miljoen euro. 1 miljoen euro lijkt veel en klinkt niet als kleinschalig, maar er zijn stichtingen die met heel weinig menskracht dat soort van bedragen ophalen".

Uit de enquête blijkt dat meer dan de helft van de onderzochte organisaties na 2000 is opgericht. Zij voldoen allemaal aan de bovenstaande definitie van het PI.

De organisaties: de groei in beeld

Bron: CIDIN PI-Database 2008-2009

Sara: "55 % van de geënquêteerde PI's hebben een omzet van minder dan 25.000 euro, het gemiddeld jaarbudget zit om de 50.000 euro. Het totaal jaarbudget van alle PI's die meededen aan het onderzoek zat tegen de **40.000.000** euro in 2007.

40 % van die PI's runnen hun organisatie met minder dan 5 mensen, voor 95% van de PI's geldt dat dit geheel op basis van vrijwilligheid gebeurt.. 5 % heeft een of meer betaalde krachten in dienst (in Nederland)".

De organisaties

- 55% van de PI's jaarbudget \leq €25.000,-
- gemiddelde jaarbudget = €50.246,-
- Totaal budget PI's onderzoek CIDIN €39.443.403,-

- 40% van de PI's \leq 5 mensen actief
- 95% vrijwillig - 5% één of meerdere betaalde krachten

De organisaties: Ondersteuning

Nederlandse bevolking

- 10% van de huishoudens : €52 miljoen in 2007
- Steun voor PI is groot, maar tanend? (zie Onze Wereld 2009–Barometer NCDO)

Medefinancieringsorganisaties

- Medefinancieringsorganisaties: +/- €40 miljoen in 2007
- Toekomst? Invloed MFS2 & Modernisering van Draagvlak

Sara: "Zoals bovenstaande dia laat zien is de ondersteuning aan de particuliere initiatieven in Nederland groot. De studie naar het geefgedrag in Nederland heeft uitgewezen dat 10% van de huishoudens aan 'kleine organisaties' (gelijkgesteld met het PI) geeft. Die schatting van 52 miljoen is tamelijk conservatief. Het zou veel meer kunnen zijn als je alleen al naar die kleine 40 miljoen kijkt van de PI's uit de enquête.

De steun aan en het vertrouwen in PI's is altijd wel heel groot geweest, maar het voorlaatste onderzoek (*laatste onderzoek is net uitgekomen en hier niet verwerkt*) van Onze Wereld en de barometer van NCDO wijzen uit dat het misschien aan het afnemen is. Andere studies laten die afname niet zien. Dit is dus een punt om goed in de gaten te houden. Waar gaat het heen met die steun?

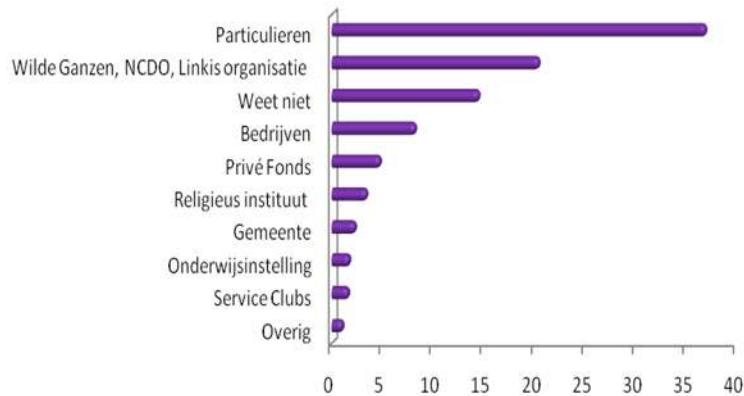
De bijdrage van de medefinancieringsorganisaties (dit zijn organisaties als NCDO, Wilde Ganzen, Hivos, Cordaid etc.) aan het PI wordt geschat op 40 miljoen. Dit bedrag is met een vraagteken, omdat deze organisaties niet duidelijk aangeven of de bijdragen beschikbaar voor het PI *de som is van eigen middelen van het PI zelf + aanvullende subsidie* of *alleen subsidie*. Het bedrag van 40 miljoen zou dus minder kunnen zijn".

Ook volgens Sara Kinsbergen zal de invloed van MFS2 & Modernisering Draagvlak enorm zijn. Het zal de financieringsmogelijkheden voor het PI aanzienlijk beperken. Een schrale troost is misschien dat vergeleken bij België er in Nederland altijd veel geld voor het PI is geweest. Het PI in België heeft wel de steun van de bevolking, maar niet van de officiële instanties.

Maar: hoe kwam het Nederlandse PI eerder aan zijn geld? Zie onderstaande dia:

De organisaties: Ondersteuning

Bron: CIDIN PI-Database 2008-2009

De hoofdbron van de financiële middelen voor het PI is nog steeds de **particuliere giftgever**.

Over de mensen achter PI:

Zij zijn hoogopgeleid en over het algemeen ouder dan 50 jaar. Aanleiding voor de oprichting van een stichting is vaak een vakantie. Sara: "De projecten in Gambia tonen dat goed aan. Als vakantieland zit Gambia in de lift. De stijging van projecten in Gambia houdt daar gelijke tred mee. Dat is ook een verschil met België en Nederland: er zijn andere vakantiebestemmingen en dus andere landen waar projecten worden gestart".

PI's en armoedebestrijding: visie (oorzaken)

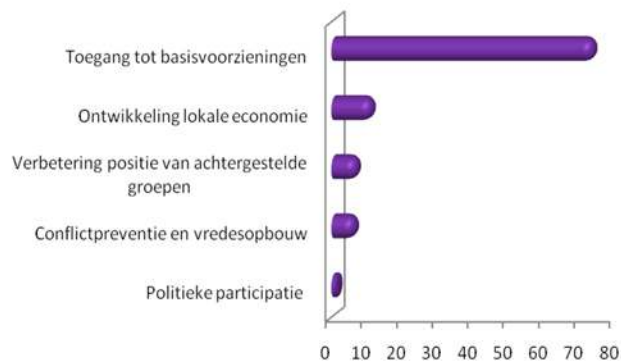
Bron: CIDIN PI-Database 2008-2009

Sara: "Bovenstaande dia illustreert hoe het particuliere initiatief (nogmaals HET particuliere initiatief bestaat niet) aan tegen de oorzaken van armoede. Mensen laten een gemixt en volwassen beeld zien van de oorzaken van armoede. Men is zich bewust van de complexiteit.

Maar hoewel de oorzaken van armoede in de visie van het PI gedifferentieerd zijn, laat de volgende dia zien dat het PI toch **toegang tot de basisvoorzieningen de beste oplossing** vindt om de armoede te bestrijden.

PI's en armoedebestrijding: visie (aandacht OS)

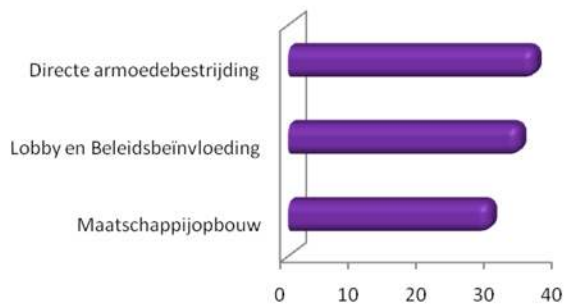

Bron: CIDIN PI-Database 2008-2009

Sara: "Maar als je dan de vraag stelt waar de **ontwikkelingssamenwerking in het algemeen** op gericht zou moeten zijn, dan komt het gedifferentieerde beeld van onderstaande dia weer naar voren. Het is goed mogelijk dat het PI voor zichzelf een taak ziet voor werk aan de basisvoorzieningen, omdat dit voor een kleine organisatie haalbaar is".

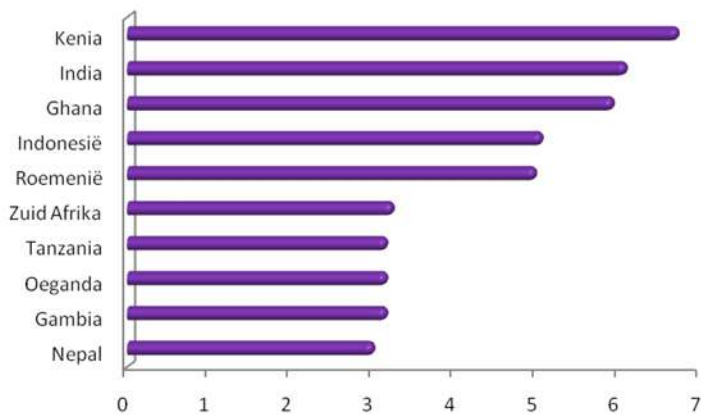

PI's en armoedebestrijding: visie (interventiestrat.)

Bron: CIDIN PI-Database 2008-2009

"De landen waar het PI zich op richt liggen vnl. in Afrika, maar ook Roemenie staat nog in de top 10! Interessant is de relatief lage score van landen in Zuid Amerika. Latijns Amerikaanse landen scoren in België veel hoger. Ook interessant is dat als je de landen-top 20 van PI's naast de landen-top 20 van grote organisaties legt, komen die op 4 landen na overeen. (Wel in een andere volgorde)".

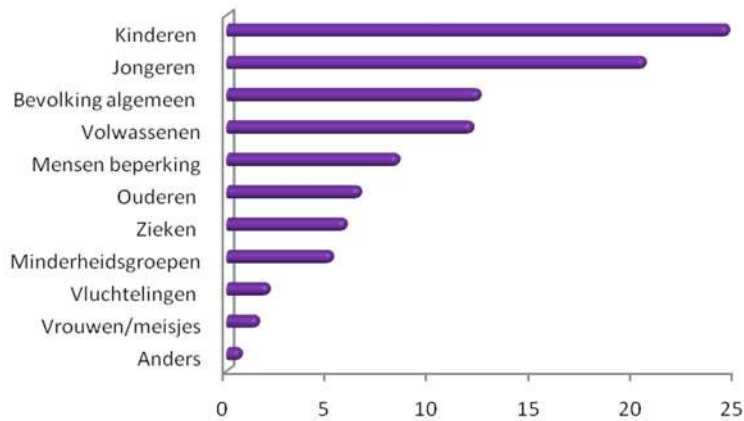

Bron: CIDIN PI-Database 2008-2009

De volgende twee dia's spreken voor zich:

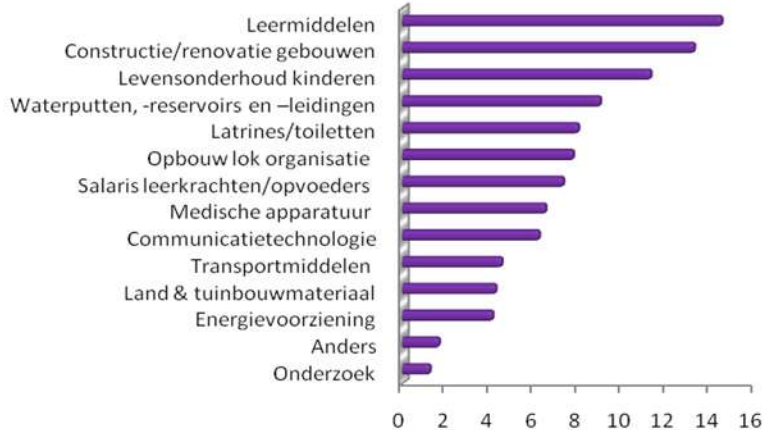
PI's en armoedebestrijding: Wat doen ze?

Bron: CIDIN PI-Database 2008-2009

PI's en armoedebestrijding: Wat doen ze?

Bron: CIDIN PI-Database 2008-2009

Maar nu de vraag waar iedereen op zit te wachten: HOE doet het PI het?

Sara: "Er staan op de volgende sheet een paar algemene dingen. Het beeld dat we te zien krijgen van veel PI's is (niet van alle!) dat men veel in het *hier en nu* leeft, met andere woorden: ik zie hier een probleem, ik zie daar een oplossing en daar werk ik naar toe. Hier, Nu en Actie.

Mensen zijn vaak in een hulproes. Dat woord bedoel ik niet denigrerend, helemaal niet. Het komt voort uit passie en vuur. De focus ligt op de resultaten, in mindere mate op het **proces**. Met het laatste bedoel ik de samenwerking met de lokale partner, maar ook de langere termijn.

In mijn vervolgonderzoek ga ik inzoomen op de evolutie van het PI. We hebben wel wat indicatoren dat het langer bestaande PI professionaliseert.

We zien dat mensen dan meer tijd maken voor het opstellen van een projectplan en zich aansluiten bij een platform (een landenplatform of Partin). Ik zie dat als een teken van openheid en bereidheid om te leren. Mensen krijgen zo ook een grotere *kans* om te leren. Als men zich ergens bij aansluit en mensen ontmoet, wordt de mogelijkheid om kritisch te gaan nadenken over het eigen werk echt wel groter.

Daarnaast is er een studie geweest van de NCDO naar de leerbehoefte van het PI. Daar zagen we heel duidelijk dat in de verschillende levensfasen van het PI (starter, gevorderd, meer gevorderd etc) er echt ook verschillende behoeften naar voren kwamen.

In de beginfase zijn er meer vragen over het inrichten van de eigen organisatie (ook belangrijk), daarna denkt men meer in de richting van verbetering van de samenwerking met de lokale partner. Hoe pak je dat aan? Bij een derde groep zag je een terugkerende vraag over vrijwilligers die ouder worden en hoe nieuwe te werven.

We zien ook dat de grotere leerbereidheid wordt omgezet in *dad*en. En dat is heel mooi. Oudere organisaties volgen meer trainingen en stellen daar meer tijd voor beschikbaar. Dat is een positief signaal, want openheid is cruciaal om goed werk te leveren”.

PI's en armoedebestrijding: Hoe doen ze het?

Risico's

Hier-nu-doen

Hulproes

Focus op resultaten – in mindere mate voor proces & Lange termijn

Positieve Ontwikkelingen

Meer tijd voor projectplan

Eerder lid van netwerk

Leerbehoeften: verschillende levensfasen => verschillende behoeften

Grote(re) leerbereidheid: Meer trainingen - meer tijd & geld beschikbaar

PI's en Draagvlakversterking

Draagvlak is voor het PI zelf vaak een wat onderbelicht thema, maar gezien het nieuwe loket dat er komt (waar dan ook) waar heel erg wordt ingezet op die draagvlakversterking, zijn we eens gaan kijken naar hoe het PI naar draagvlakversterking kijkt. Hier speelt iets interessants.

We hebben het PI gevraagd wie zij verantwoordelijk achten om aan draagvlak te werken:

PI's en draagvlakversterking: verantwoordelijkheid

Bron: CIDIN PI-Database 2008-2009

“De meeste respondenten zeggen de internationale organisaties, de NCDO of buitenlandse zaken verantwoordelijk zijn voor het creëren van draagvlak. De volgende vraag was waar die activiteiten op het gebied van draagvlak naar toe zouden moeten leiden”:

PI's en draagvlakversterking: object

Bron: CIDIN PI-Database 2008-2009

"De grote meerderheid zegt dan dat de inspanningen van internationale organisaties, NCDO en BuZa zou moeten leiden tot meer steun aan de kleine (particuliere) ontwikkelingsorganisaties. Daar zit dus een discrepantie. Maar ik denk niet dat de PI's *dus* vinden dat grote organisaties het werk maar moeten opknappen waar zij vervolgens van profiteren. Het PI wil best aan draagvlak werken. We zien in de volgende dia dan ook dat 90% dat doet, maar armoedebestrijding als de hoofdtaak heeft. Draagvlakversterking doet men 'erbij'. Slechts 10% ziet draagvlak als een hoofdtaak.

PI's en draagvlakversterking

'Draagvlak voor draagvlak':

90% van PI's => armoedebestrijding, 10% => draagvlakversterking

90% organiseert draagvlakactiviteiten – grote diversiteit

Wens:

Betrokkenheid bij & houding tav ontwikkelingssamenwerking beïnvloeden

Praktijk:

Focus op PI

Focus op informatie & gedrag

'Bekend' publiek

Sara Kinsbergen: "90% van het PI organiseert draagvlakactiviteiten, maar slechts 10% ziet het als een hoofdtaak. Het PI erkent de noodzaak om ontwikkelingssamenwerking onder de aandacht te brengen van het publiek en de houding ten aanzien van ontwikkelingssamenwerking te beïnvloeden. Onze eerste onderzoeken laten zien dat het bij de bijeenkomsten die het PI organiseert in het kader van draagvlak vooral gaat om de eigen stichting. Toehoorders worden gestimuleerd om een bijdrage te leveren aan het werk van de eigen stichting. Vaak praat men voor een bekend publiek, zoals familie, vrienden en collega's.

Als je kijkt naar de eerder geconstateerde discrepantie (PI's leggen de verantwoordelijkheid van draagvlak bij grote organisaties en buitenlandse zaken, maar hopen wél dat het resultaat van draagvlak leidt tot steun voor hun eigen werk), lijkt het dat PI's eigenlijk bedoelen dat de grote organisaties verantwoordelijk zouden moeten zijn voor de **meer abstracte thema's**: het betrekken van het grote publiek bij internationale samenwerking en bewustmaking van de problematiek in ontwikkelingslanden. Dat is voor het PI een brug te ver.

Samenvattend zou je dus kunnen zeggen dat er bij het PI terdege een bereidheid is om aan draagvlak te werken, maar voornamelijk op het niveau van de eigen stichting. Het hele grote verhaal van de complexiteit van ontwikkelingssamenwerking legt het PI bij andere en grotere organisaties".

Het onderzoek wordt vervolgd. De komende tijd zal het PI moeten laten zien hoe vitaal het is – ook als de subsidiestroom in het kader van de nieuwe regels opdroogt. Onderzoekers als Sara Kinsbergen en Lau Schulpen houden de vinger aan de pols. Zodat het PI van zichzelf kan leren en anderen van het PI.